

IVN-MEDEDELINGEN SEPTEMBER 2014, NR. 1

In deze aflevering:

+ INCIPIT

+ IN MEMORIAM

Willemien B. de Vries-Schenkeveld (1937-2014)

+ KOMENDE EVENEMENTEN

- ++ 23^e Bert van Selmlezing: 'Pennen in beweging'
- ++ Presentatie *Vieze liedjes uit de 17de en 18de eeuw*
- ++ Programma Manuscripta op Utrechts Uitfeest bekend
- ++ Estafette van de Europese literatuur
- ++ Lucebertdag
- ++ Week van de Afrikaanse roman
- ++ Nacht van de Poëzie
- ++ DRONGO festival: Talen voor je toekomst
- ++ 'Ter begunstiging van de volksvlucht'
- ++ Activiteiten Zuid-Afrika Huis

+ VARIA

- ++ Nederlandse taalkunde in Frans gewaad: H.J. Pos
- ++ Joosten over Kusters over Fens
- ++ Pas verschenen (I): *Max Havelaar* in Indonesisch
- ++ Pas verschenen (II): *Het Nederlands in gevaar? En andere prangende taalkwesties*
- ++ Pas verschenen (III): *De Parelduiker* over Tip Marugg
- ++ Nog steeds verkrijgbaar: *De taal van Couperus*
- ++ Nieuwe toekomst voor Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL)
- ++ Schemerarchieven (1)
- ++ De werkbank (1)

1. INCIPIT

Na 146 afleveringen onder de naam 'LUVN-Medelingen', uitkomend vanaf 2000, maakt dit bulletin een doorstart met een titel die voor de hand ligt. De overgang maakt deel uit van de invlechting van LUVN-activiteiten in het IVN-scala, na het samengaan met de IVN. De formule zal iedereen bij doorbladering snel duidelijk zijn: we beogen in het voetspoor van, en geïnspireerd door, Neder-L net weer andere evenementen en gebeurtenissen binnen en buiten de neerlandistiek en belendende disciplines aan te stippen en bekend te maken. Ons bestrijingsgebied blijft Nederland en Vlaanderen. We kunnen voor onze nieuwsgaring rekenen op vele bestendige aanleveraars van berichten, die we op deze plaats danken voor hun bereidheid dat te willen blijven doen.

De *Mededelingen* verschijnen gewoonlijk in de derde week van elke maand, minus de zomerperiode. Wie iets mee te delen heeft maile de redactieleden (zie het excipit helemaal onderaan)! We zijn ook benieuwd naar wat u van dit voor u nieuwe initiatief vindt.

➔ Voor degenen die ons op het IVN-web lezen: als u voortaan de mailversie van dit bulletin wilt ontvangen kunt u ons uw e-mailadres sturen.

In twee nieuwe rubrieken vindt u nieuws over archieven die een schemerbestaan leiden en berichten over *work in progress*.

2. IN MEMORIAM

Willemien B. de Vries-Schenkeveld (1937-2014)

Op 8 augustus jl. overleed Willemien de Vries na een langdurige ziekte. Zij studeerde Nederlandse taal- en letterkunde aan de Vrije Universiteit in Amsterdam met als hoofdvak letterkunde. Begin jaren zeventig van de vorige eeuw begon zij haar onderwijsloopbaan als docent moderne letterkunde en poëzie-analyse bij de opleiding Nederlands MO-A van de Vrije Leergangen. In 1979 trad zij als docent letterkunde van de 17de en de 18de eeuw toe tot de opleiding Nederlands MO-B van deze Leergangen.

Na 1980 heeft het hoger beroepsonderwijs veel veranderingen en ontwikkelingen doorgemaakt: veranderingen in de organisatie van het onderwijs, de integratie van voltijd- en deeltijdopleidingen en de ontwikkeling van nieuwe vakinhouden. De veranderingen kwamen tot uiting in de naamgeving van de instituten in den lande en van de opleidingen die hiertoe behoorden. De rechtsopvolgers van de Vrije Leergangen kregen resp. de namen Hogeschool Holland en Hogeschool Inholland. De vertrouwde namen MO-A en MO-B verdwenen en werden vervangen door de benaming deeltijdopleiding tweede en eerste graad. Willemien heeft zich aan de veranderingen en ontwikkelingen weten aan te passen, maar niet zonder het vaandel van haar vakgebieden hoog te houden. Na het genoemde jaartal kwamen de historische vakken bij de opleidingen eerste graad, zowel de historische taalkunde als de historische letterkunde, onder druk te staan. Ze werden van minder belang geacht voor de lerarenopleidingen.

Willemien heeft in haar college voor de alumni van eerste graad d.d. 17 april 1998 de waarde van de historische letterkunde voor studenten eerste graad geproblematiseerd met de vraag *Inspirerende kennis of overbodige ballast?* Zij gaf hierop in samenvatting het volgende antwoord: “Het verleden is de moeite waard, kennis van de literatuur ervan relateert en verdiept onze eigen opvattingen en het hoort tot de taak van neerlandici om deze cultuurschat levend te houden.” Spelend met de betekenis van ‘ballast’ gaf zij de slotzin van haar college de volgende inhoud: “Het gaat om inspirerende ballast die het schip van de opleiding stabiliseert en diepgang geeft.”

Haar alumnicollege draagt twee titels waarvan de zojuist geciteerde vraag de eerste is. De tweede luidt: *Over andermans en een beetje eigen onderzoek in de letterkunde van de 17de en de 18de eeuw*. De kwantitatieve uitdrukking ‘een beetje eigen onderzoek’ doet allerminst recht aan de kwaliteit ervan.

In 1998 verscheen na haar promotie aan de Vrije Universiteit in Amsterdam bij Marijke Spies haar proefschrift met de titel *Wandeling en verhandeling. De ontwikkeling van het Nederlandse hofdicht in de zeventiende eeuw (1613-1710)*. Hierin bracht zij een correctie aan op het boek van P.A.F. van Veen *De soeticheydt des buyten-levens vergeselschapt met de boucken* (1960), waarin de auteur het hofdicht als een in de 17de eeuw bestaand genre opvatte vanaf het eerste gedicht over een buitenplaats uit 1613, *Den Binckhorst* van Philibert van Borsselen. Zij heeft aangetoond, dat de genrevorming geleidelijk aan heeft plaatsgevonden. Pas in de 18de eeuw komt de genre-aanduiding *hofdicht* in zwang. Haar

proefschrift bevat de rhetorische analyse van zeven gedichten op buitenplaatsen en de belichting van de ideologische waarde die men destijds aan het buitenleven toekende.

Wandeling en verhandeling is inmiddels een standaardwerk geworden op het gebied van het hofdicht dat tot ver over onze grenzen geraadpleegd wordt. Willems publicaties voor en na het verschijnen ervan hebben grotendeels betrekking op het genre van het hofdicht en de tuincultuur van de 17de en de 18de eeuw. Twee ervan noem ik in het bijzonder. Zij leverde een bijdrage aan het werk van Erik de Jong en Marleen Dominicus-van Soest *Aardse paradijzen*. Deel I. *De tuin in de Nederlandse kunst 15de tot 18de eeuw* (1996). Deze bijdrage draagt de titel 'De tuin in woorden'. In de historisch-kritische uitgave van Constantijn Huygens' *Hofwijck* (2007) door Ton van Strien is een studie van haar hand opgenomen over de literair- en ideeënhistorische context van dit werk.

Buiten het terrein van het hofdicht ligt haar briefwisseling met haar schoonzuster Riet Schenkeveld-van der Dussen over de 17de-eeuwse anti-idealistische dichter Jan Six van Chandelier, in boekvorm verschenen met de titel *Zelfbeeld in gedichten. Brieven over de poëzie van Jan Six van Chandelier (1620-1695)* (2007). De auteurs hebben in hun publicatie tevens een bloemlezing uit het werk van deze dichter opgenomen.

Niet onvermeld mag haar positieve houding tegenover haar collega's blijven. Haar collegialiteit strekte verder dan het gebruikelijke contact met hen voor en na de wekelijkse deeltijdlessen. Zij had een bijzonder oog voor de problemen van haar collega's die direct of slechts zijdelings met het onderwijs te maken hadden en bood hun belangeloos steun bij de oplossing ervan. Ook na haar pensionering stelde zij prijs op een blijvend contact met hen, tot uiting komend in haar streven om het gezelschap met de naam *Utile Dulci*, waarvan haar oud-collega's van Inholland deel uitmaken, te laten voortbestaan. Tijdens de bijeenkomsten ervan, die tot vorig jaar in haar huis plaatsvonden, hielden en houden de leden bij toerbeurt een referaat over hun onderzoek, over een onderwerp uit de neerlandistiek dat hun na aan het hart ligt of over hun artistieke prestatie op literair terrein.

De oud-studenten van de deeltijdopleidingen Nederlands van de Hogeschool Inholland zullen zich haar herinneren als een inspirerende en hulpvaardige docent. De neerlandistiek verliest in haar een groot kenner van de literatuur over het buitenleven in de 17de en de 18de eeuw en in het bijzonder van het werk van Constantijn Huygens. De oud-docenten Nederlands van Inholland verliezen in haar een erudiete, betrokken en minzame vakgenoot.

Joop Malepaard, oud-studieleider Nederlands eerste graad Hogeschool Inholland

3. KOMENDE EVENEMENTEN

3.1. 23^e Bert van Selmlezing: 'Pennen in beweging'

[ingezonden mededeling van Rick Honings, Un. Leiden]

Op 2 september 2014 zal de drieëntwintigste Bert van Selm-lezing plaatsvinden met de voordracht van Frans Blom, universitair docent vroegmoderne Nederlandse letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam, onder de titel: 'Pennen in beweging. De reizende schrijver in kaart'.

Schrijvers hebben een open oog voor de wereld en trekken er graag op uit. De lezer thuis reist mee in de literatuur. Deze lezing onderzoekt de effecten van bewegende schrijvers op de vergroting van het wereldbeeld. De analyse is multimediaal en besteedt aandacht aan tekst, beeld, kaarten en apps. We komen in de UB Leiden, in de Alpen, in New York, in de Casuariestraat van Den Haag en bij de grote Russische tsaar.

Toegang tot de lezing

Alumni van de opleiding Nederlandse Taal en Cultuur, studenten, docenten, vakgenoten en alle andere belangstellenden worden van harte uitgenodigd deze lezing bij te wonen.

Wanneer: dinsdag 2 september, 16.15 uur

Waar:

De lezing vindt plaats in zaal 011 van het [Lipsiusgebouw, Cleveringaplaats 1, van het Witte Singel/Doelencomplex te Leiden](#) en begint om 16.15 uur. Aansluitend wordt een drankje geschonken. De toegang is vrij, maar u dient vroegtijdig een plaats te reserveren door een e-mail te sturen naar r.a.m.honings@hum.leidenuniv.nl.

Aanvragen worden in volgorde van binnenkomst in behandeling genomen. Voor nadere informatie: secretariaat van de opleiding Nederlandse Taal en Cultuur, tel. 071-5272604.

3.2. Presentatie *Vieze liedjes uit de 17de en 18de eeuw*

[ingezonden mededeling van Judith Bosch, Uitgeverij Vantilt]

De presentatie van de bundel *Vieze liedjes uit de 17de en 18de eeuw* vindt plaats op 5 september om **16.00 uur** in **Mixtup**.

Na het welkomstwoord van uitgever **Marc Beerens** geeft samenstelster **Annemieke Houben** een korte inleiding op vroegmoderne viezigheid. Daarna spreekt **Inger Leemans**, hoogleraar Cultuurgeschiedenis aan de VU Amsterdam, over scabreuze teksten. Het eerste exemplaar van *Vieze liedjes uit de 17de en 18de eeuw* zal in ontvangst worden genomen door **Eddy de Jongh**, emeritus hoogleraar kunstgeschiedenis. Uiteraard mogen de teksten zelf niet ontbreken: het ensemble **Seconda Pratica** kust tijdens de presentatie enkele schunnige liedjes wakker uit hun eeuwenlange slaap.

Aansluitend kan het glas geheven worden op het verschijnen van *Vieze liedjes*.

Wanneer: vrijdag 5 september, 16.00 uur (inloop vanaf 15.30 uur)

Waar: Mixtup, Eerste Jacob van Campenstraat 59, Amsterdam

Aanmelden kan bij aanmelden@vantilt.nl

<http://www.vantilt.nl/>

3.3. Programma Manuscripta op Utrechts Uitefeest bekend

[ingezonden mededeling van CPNB]

Al eerder meldden we de eerste namen van optredende auteurs op het boekenfestival Manuscripta. Inmiddels is de volledige programmering bekend en online te bekijken. Manuscripta gaat vanaf dit jaar op reis, maar het programma staat als een huis. Met weer heel veel van vele favoriete auteurs, die hun nieuw te verschijnen werk aan het publiek presenteren. De toegang is gratis.

Wie kun je op Manuscripta ontmoeten? O.a. Jill Mansell, John Boyne, Kees van Beijnum, Adriaan van Dis, Esther Gerritsen, Thomas Heerma van Voss, Auke Hulst, Philip Huff, Ingmar Heytze, Isa Hoes, Jan Mulder, Hermine Landvreugd, Elle van Rijn, Peter Römer, Tomas Ross, Manon Sikkell, Henk Spaan, Humberto Tan.

[Bekijk alle namen en het volledige programma](#) ▶

John Boyne

Hanna Bervoets

Joris Luyendijk

Esther Gerritsen

Thomas Heerma
van Voss

Wanneer: zondag 7 september

Waar: in en rond het Stadhuis van Utrecht

3.4. Estafette van de Europese literatuur

[ingezonden mededeling van Spui25, Amsterdam]

In samenwerking met de Faculteit der Geesteswetenschappen UvA

Boekpresentatie van Irene de Jong, *Narratology and classics: a practical guide*, uitgegeven door Oxford University Press.

Hierin bespreekt zij centrale concepten van de narratologie of verhaaltheorie aan de hand van enerzijds Griekse en Latijnse passages, uiteraard voorzien van vertalingen, en anderzijds passages uit moderne romans. Voor ieder verschijnsel geeft zij zowel een oud als een modern voorbeeld. Op deze manier wordt de continuïteit van oude technieken in moderne romans zichtbaar maar ook de vaak verrassende moderniteit van klassieke teksten.

Om de publicatie van dit boek luister bij te zetten presenteert SPUI25 een *Estafette van de Europese literatuur*. Zes specialisten op het terrein van een van de Europese literaturen bespreken hun favoriete prolepsis: een (expliciete of impliciete) vooruitwijzing naar een latere gebeurtenis in het verhaal. Zij laten zien hoe een en dezelfde techniek heel verschillend ingezet wordt door schrijvers en ook een heel verschillende kleuring (ironisch, tragisch, of moralistisch) kan krijgen.

Het eerste exemplaar zal overhandigd worden aan professor Mieke Bal, een van de grondleggers van de narratologie.

Meer info over het [programma](#); u kunt zich op de website tevens opgeven voor de activiteit

Wanneer: vrijdag 12 september, 17.00-19.00 uur

Waar: Spui 25-27, 1012 XM Amsterdam

3.5. Lucebertdag

[ingezonden mededeling van De Nieuwe Liefde, Amsterdam]

Op 15 september 2014 zou Lucebert, de dichter-schilder, negentig jaar oud geworden zijn. Hij overleed in 1994 en liet een weergaloos oeuvre na van tekeningen en schilderijen en de meest muzikale gedichten die Nederland gekend heeft.

De Nieuwe Liefde zal op *zondag 14 september* geheel in het teken staan van Lucebert en alles is gratis te bezoeken.

's Ochtends wordt in samenwerking met het Cobra Museum een tentoonstelling geopend van zijn werk, bestaande uit nooit eerder in deze samenhang tentoongestelde tekeningen uit de collectie Vriens, en olieverfschilderijen uit een andere particuliere verzameling. Kunsthistoricus **Hans den Hartog Jager** opent de tentoonstelling. En 's middags zijn er twee programma's over zijn werk. Met de dichters **Tonnus Oosterhoff** en **Martijn den Ouden**, met **Ulli Jessurun d'Oliveira**, die Lucebert goed gekend heeft, met **Barber van de Pol** die zijn werk verbindt met Spanje.

Voor de muziek zorgen trompettist **Eef van Breen** (die ook *scat*, een vorm van zang uit de jazz waar Lucebert groot fan van was) en gitarist **Edith Leerkes** die de Spaanse klanken voor haar rekening neemt.

Verder met fragmenten uit de schitterende film die **Johan van der Keuken** maakte over Lucebert, geluidsopnamen van de dichter zelf, en beelden van zijn fotowerk.

Wanneer: zondag 14 september

Waar: De Nieuwe Liefde, Da Costakade 102, 1053 WP Amsterdam

<http://denieuweliefde.com/nieuws/>

3.6. Week van de Afrikaanse roman

[ingezonden mededeling van Ingrid Glorie, Amsterdam]

Van **19 t/m 28 september 2014** staan Nederland en Vlaanderen in het teken van de **Afrikaanse roman**. De Week van de Afrikaanse roman is een **leesbevorderings-campagne** die hernieuwde aandacht wil vragen voor Afrikaanstalige romans in Nederlandse vertaling. Het doel van deze campagne is om in Nederland en Vlaanderen brede en duurzame aandacht te genereren voor de Afrikaanse roman.

Vijf Zuid-Afrikaanse schrijvers komen speciaal voor de Week van de Afrikaanse roman naar ons toe: **Etienne van Heerden**, **Irma Joubert**, **Sonja Loots**, **Kirby van der Merwe** en **Marita van der Vyver**. Deze schrijvers zijn tijdens de Week op een groot aantal plaatsen in Nederland en Vlaanderen aanwezig. De campagne bestaat uit verschillende activiteiten: **optredens** in boekwinkels en bibliotheken, een **wetenschappelijk symposium**, grote **openings- en slotmanifestaties**, een **vertalersdebat**, een **Eat & Read** en een speciale avond voor Zuid-Afrikaanse **expats**. Voor **bibliotheken** is een volledig overzicht opgesteld van Afrikaanse romans die in Nederlandse vertaling zijn verschenen, en voor **boekwinkels** is een folder met **kerntitels** beschikbaar. De activiteiten worden ondersteund via een eigen website, www.weekvandeafrikaanseroman.nl en een Facebook- en een Twitter-account.

De Week van het Afrikaanse Boek werkt samen met lokale organisaties: de openings-manifestatie in Amsterdam vindt plaats onder verantwoordelijkheid van Spui25 en de slotmanifestatie in Den Haag is in handen van Writers Unlimited. Andere partners zijn de Universiteit van Leiden, de Rijksuniversiteit Groningen, het Spraakmakende Boekenfestival in Groningen, het Expertisecentrum Literair Vertalen en gerenommeerde boekwinkels op verrassende plekken als Haarlem, Hoofddorp, Groningen en Sittard.

In **september** verschijnt bij uitgeverij Podium de Nederlandse vertaling van **Klimtol**, de nieuwste roman van **Etienne van Heerden**. Tijdens de Week van de Afrikaanse roman wordt ook het boek **De poort naar Afrika** van historicus **Bart de Graaff** en vertaalster **Riet de Jong-Goossens**

gepresenteerd, over schrijvers en verhalenvertellers uit gemeenschappen waarvan niet altijd bekend is dat ook onder deze mensen Afrikaans gesproken wordt.

De Week van de Afrikaanse Roman is een initiatief van **werkgroep Afrinetwerk**. Hierin hebben zitting: Bert Buiten (Stichting Dibana), Ingrid Glorie (hoofdredacteur *Maandblad Zuid-Afrika*), Louis Krüger (schrijver), Ingrid Scholtz (Stichting Afrinetwerk), Leopold Scholtz (journalist, historicus), Karen Vegt (SASNEV) en Corinne Vuijk (uitgeverij Mozaïek). Vanuit Vlaanderen wordt het project ondersteund door Frank Judo, voorzitter van de Vlaams Zuid-Afrikaanse Cultuurstichting, en Ludo Helsen, oud-politicus.

Het project is financieel mogelijk dankzij de volgende **sponsors**:

Nederland: ANV, ZASM

Vlaanderen: VZACS

Zuid-Afrika: Afrikaanse Taalraad, Hiemstra Trust, Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns, Van Ewijck Stigting

Nederland, Vlaanderen, Suriname: Nederlandse Taalunie

Actuele informatie vindt u op de [site](#).

3.7. Nacht van de Poëzie

[ingezonden mededeling van Het Literatuurhuis]

De roemruchte Nacht van de Poëzie is na zeven jaar zwerven eindelijk weer thuis in de Grote Zaal TivoliVredenburg waar Leo Vroman ooit over dichtte: ‘nooit zal ik de achthoekigheid bereiken waar jullie mij vanavond mee bekijken.’

Twintig dichters voeren je tijdens deze poëzie-estafette met hun voordrachten steeds dieper de Nacht in, afgewisseld door muzikale en theatrale entr’actes. En niet alleen de Grote Zaal vult zich met poëzie; de gangen eromheen worden bezet door de traditionele boekenmarkt. Laat hier meteen je bundels signeren, haal wat te eten en te drinken en zodra je hoort dat je favoriete dichter gaat optreden zoek je weer snel een plekje in de zaal. Kortom: de Nacht zoals hij hoort.

Het programma van de 32ste Nacht van de Poëzie is inmiddels bekend. Houd hiervoor www.nachtvandepezie.nl en de Nacht op Facebook in de gaten!

Wanneer: zaterdag 20 september

Waar: TivoliVredenburg, Utrecht

3.8. DRONGO festival: Talen voor je toekomst

[ingezonden mededeling van Drongo Festival]

Met o.a.: Adriaan van Dis, Kirby van de Merwe en Pieter Muysken, Antonella Sorace, Job Cohen, Mardjan Seighali, Abdelkader Benali, Anuar, Akwasi, Van Dale Gouden Talenknoebel

Op zaterdag 27 september 2014 viert het DRONGO festival meertaligheid. Waarom? Omdat talenkennis je leven verrijkt in een steeds meer met elkaar verbonden wereld. Talen zijn cruciaal, nu en in de toekomst. DRONGO vestigt daarom de volle aandacht op nieuwe inzichten en ontwikkelingen rondom meertaligheid.

DRONGO festival 2014

Het DRONGO staat dit jaar in het teken van ‘Talen voor je toekomst’. Het programma voor de

derde editie is inmiddels rond en biedt voor elk wat wils. Van een spoedcursus Chinees en interactieve LABS tot taaltheater, lezingen en de mooiste verhalen: in het hele gebouw kunnen taalliefhebbers hun hart ophalen. Voor kinderen en hun ouders is er een uitgebreid programma met o.a. workshops en voorleesestafettes. In het Theater van 't Woord interviewt Adriaan van Dis gasten over taal en de Zuid-Afrikaanse identiteit en reikt woordkunstenaar en MC Akwasi de Van Dale Gouden Talenknobbel 2014 uit. Abdelkader Benali gaat met kinderen op zoek naar hun favoriete woord en Job Cohen leest voor.

(foto's: Antonella Sorace , Adriaan van Dis (fotograaf Annaleen Louwes), Kirby van der Merwe (fotograaf Naomi Bruwer), Anuar)

PROGRAMMA

Naast workshops en voorstellingen is er ook professionele aandacht voor meertaligheid. Zo opent het internationale onderzoeksnetwerk Bilingualism Matters, een initiatief van de Italiaanse meertaligheidsdeskundige professor Antonella Sorace, een Nederlandse vestiging. De officiële lancering vindt plaats op DRONGO, in aanwezigheid van Sorace. In de namiddag debatteren experts, beleidsmakers en bestuurders over de vooruitzichten van meertaligheid in het basisonderwijs. Onder meer Simone Kukenheim, de Amsterdamse Wethouder Onderwijs, Diversiteit, Jeugd en Integratie, presenteert daar ook de visie van het nieuwe gemeentebestuur. Stand-up comedian Anuar sluit het festival af.

Ook tolken en vertalers komen aan bod, met een speciale ontvangst door het Tolk- en Vertaalcentrum Nederland en een tolkenroute. Kortom: geniet op 27 september van prikkelende discussies, ontdek wat meertaligheid doet met je brein en natuurlijk, leer een nieuwe taal.

Het DRONGO festival ondersteunt dit jaar het Taalfonds van Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF, dat hoger opgeleide vluchtelingen helpt bij studie en werk. Steun hen op DRONGO en draag bij aan hun taalstudie!

Language No Problem

DRONGO festival is accessible to non-Dutch speakers. Several programs are English-spoken and/or have no language barrier, including many of the activities for children.

Ga voor het volledige programma van DRONGO naar /
For the complete program please go to
www.drongofestival.nl

Wanneer: zaterdag 27 september
Waar: OBA Centrale Bibliotheek
Oosterdokskade 143, Amsterdam
10.00 tot 17.00 uur
GRATIS ENTREE

3.9. 'Ter begunstiging van de volksvlijt'

[ingezonden mededeling van KANTL-secretariaat, Gent]

De [Werkgroep Verenigd Koninkrijk der Nederlanden](#) (VKN) en het [Algemeen-Nederlands Verbond](#) (ANV) organiseren samen een halfjaarlijkse lezingenreeks over diverse aspecten van de integratie en desintegratie van de Lage Landen ten tijde van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden (1815-1830). Tussen 2012 en 2015 wordt elk jaar een voorjaarslezing gehouden in Nederland, gevolgd door een najaarslezing in Vlaanderen.

Gevestigde en jonge onderzoekers die bij de Werkgroep VKN zijn aangesloten, verzorgen lezingen binnen hun expertisedomein waarin ze de meest recente stand van wetenschappelijk onderzoek op een toegankelijke wijze uitdragen. De lezingen duren ongeveer een uur, waarna steeds de mogelijkheid bestaat tot vragen van en interactie met het publiek. De locaties zijn afwisselend het Vlaams cultuurhuis Brakke Grond in Amsterdam en de Koninklijke Academie voor Taal en Letterkunde te Gent.

Stijn Van de Perre spreekt op 28 september over *Ter begunstiging van de volksvlijt. Middelen, misverstanden en misbaar in het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden*.

Na afloop is er gelegenheid tot het stellen van vragen. De middag wordt besloten met een borrel.

Wanneer: zondag 28 september, v.a. 16.00 uur

Waar: Academiegebouw, Koningstraat 18, 9000 Gent

Toegang gratis, maar men gelieve te reserveren bij het ANV, info@anv.nl of +31 70 324 55 14
www.kantl.be

3.10. Activiteiten Zuid-Afrika Huis

[ingezonden mededeling van Corine de Maijer, Alkmaar]

Het Zuid-Afrikahuis is vanaf 26 mei 2014 gesloten vanwege een verbouwing. De bibliotheek zal (vermoedelijk) in september weer opengaan in Alkmaar. Voor de duur van de verbouwing zal het Zuid-Afrikahuis haar intrek nemen bij het Regionaal Archief in Alkmaar.

Leeskringen zullen nog wel in Amsterdam gehouden worden, maar op een ander adres.

Voor meer informatie over de stand van zaken en over de leeskringen verwijzen we u graag naar: www.zuidafrikahuis.nl

→ kijk ook altijd even in de nieuwste aflevering van Neder-L, nog steeds de allerbeste neerlandistische evenementen- en blogbank: <http://www.neder-l.nl> of <http://nederl.blogspot.com/>

→ Taalunieversum-agenda: <http://taalunieversum.org/agenda/>

→ nieuwste aanwinsten in de DBNL: <http://www.dbnl.org/>

4. VARIA

4.1. Nederlandse taalkunde in Frans gewaad: H.J. Pos

[ingezonden mededeling van Jan Noordegraaf, Amsterdam]

In de jaren negentig van de vorige eeuw is er ruimschoots aandacht geweest voor de taalkundige en filosoof H.J. Pos (1898-1955), die zowel aan de Vrije Universiteit (VU) als aan de toenmalige Gemeente Universiteit van Amsterdam (GU) verbonden is geweest en ook in het eerste deel van *Het Bureau* niet onvermeld is gebleven. Tussen 1989 en 2000 verschenen twee dissertaties, een bundel studies, twee zogeheten cahiers en diverse artikelen over deze geëngageerde taalkundige. En in 2000 zijn ook jeugdbrieven van hem uitgegeven. Maar daarna is het publicitair betrekkelijk rustig gebleven rond deze Amsterdamse hoogleraar, die een interessante rol heeft gespeeld in het Nederlandse intellectuele leven, zowel voor als na de Tweede Wereldoorlog. Het is een buitenlands onderzoeker die onlangs het belang van het taalkundig werk van Pos opnieuw onder de aandacht heeft willen brengen.

Omdat ik indertijd bij enkele Pos-activiteiten betrokken ben geweest, kreeg ik eind 2011 een mailtje van een linguïst uit Praag, Patrick Flack, waarin hij vertelde dat hij in het kader van z'n onderzoek naar de geschiedenis van het Europese structuralisme bezig was geweest met het vertalen van een aantal studies van H.J. Pos in het Frans en nu publicatie ervan aan het voorbereiden was. In het online tijdschrift *History and Philosophy of the Language Sciences* (<http://hiphilangsci.net/>) heeft hij vorig jaar over Pos gepubliceerd en in september a.s. spreekt hij op een internationaal congres in Portugal over 'Un acteur oublié du structuralisme européen: Hendrik J. Pos', in een poging om deze Nederlander voor de historiografische vergetelheid te behoeden. Immers, 'Au-delà des frontières de son pays natal, le philosophe et linguiste néerlandais Hendrik Josephus Pos (1898-1955) est une figure aujourd'hui largement oubliée et méconnue'.

In die congreslezing zal Flack onder meer verwijzen naar het in november 2013 bij de *svidg press* (Genève & Lausanne) verschenen werk: Hendrik Pos, *Écrits sur le langage*. Choisis, traduits et présentés par Patrick Flack (ISBN 978-2-9700829-0-3; 260 pp.). Zestien opstellen van Pos zijn erin opgenomen. Oorspronkelijk in het Duits en Nederlands verschenen stukken zijn door Flack in het Frans vertaald, zodat een talig uniform geheel is ontstaan. In de acht door Pos zelf in het Frans geschreven artikelen blijken overigens bepaalde fouten en dubbelzinnigheden te staan, maar de tekstbezorger heeft deze niet willen verbeteren. Het is hier niet de plaats om de kwaliteit van de vertalingen van de hand van Flack na te gaan. Ik wilde op deze plaats alleen een loffelijk initiatief signaleren en de Nederlandse wetenschappelijke onderzoekers en bibliotheken attenderen op deze uitgave.

Merk op dat eerder dergelijke bundels zijn verschenen, zoals de bloemlezing uit het werk van A.W. de Groot uit 1978 en de recente verzameling in het Franse gestelde studies – waar nodig vertaald uit het Nederlands en Italiaans – van de vroegere Utrechtse romanist Minne de Boer uit 2012. Ook is er bijvoorbeeld in 1971 een Engelse vertaling van een negentiende-eeuwse spraakkunst van H.N. van der Tuuk gepubliceerd. Maar de tijd dat Nederlandse taalkundigen nog in het Latijn publiceerden en hun werk op die manier vlot toegankelijk was voor buitenlandse vakgenoten als Sir William Jones, Jakob Grimm en Wilhelm von Humboldt, die tijd ligt al geruime tijd achter ons.

N.B. Dit boek uit de reeks ‘figures du structuralisme’ is ook in open access te raadplegen (<http://sdvigpress.org/documents/100101.pdf>).

4.2. Joosten over Kusters over Fens

Op 1 juli vond bij Boekhandel Roelants [in Lux] de presentatie plaats van Wiel Kusters: *Mijn versnipperd bestaan; het leven van Kees Fens 1929-2008*.

De boekpresentatietekst van Jos Joosten (hoogleraar Nederlandse letterkunde aan de Radboud Universiteit Nijmegen) over Fens is [hier](#) te lezen. Een bijdrage tot een tegen-biografie.

4.3. Pas verschenen (I): *Max Havelaar* in Indonesisch

[ingezonden mededeling van Klaartje Groot, Multatuli Huis]

Onlangs is een nieuwe editie van de Indonesische vertaling van *Max Havelaar* verschenen bij uitgeverij Qanita, Bandung, 2014. Met een inleiding van de redactie van Qanita. Met citaten van Droogstoppel, Pramoedya Ananta Toer en J.F. Kennedy in de inleiding.

De editie is gebaseerd op de eerste vertaling, de Engelse, door Baron Alphonse Nahuys die uitkwam in 1868 in Edinburgh, een van de vertalingen waar Multatuli nu eens mee ingenomen was: ‘de fransche vertaling van *Nieuwenhuis* en *Crisafulli* laat zeer veel te wenschen over, maar zóó slecht als de duitsche kon ze nu eenmaal niet worden. Onbereikbaar! De engelsche bewerking van mijn nobelen Alphons Nahuys daarentegen is goed, en wordt ook in Engeland geprezen’.

Leest u Bahasa? Hier vindt u een [resensi](#) op de site Best-seller books blogspot.

4.4. Pas verschenen (II): *Het Nederlands in gevaar? En andere prangende taalkwesties*

[ingezonden mededeling van Jan Noordegraaf]

Onlangs verscheen een nieuw boek van de Leidse emeritus Nederlandse taalkunde Cor van Bree. Het is opgedragen ‘[a]an allen wie het Nederlands ter harte gaat’ en dat betekent dat *Het Nederlands in gevaar?* met name bedoeld is voor een ander publiek dan de gebruikelijke studenten en vakgenoten. De auteur, vooral bekend om zijn publicaties op het gebied van de taalgeschiedenis en taalvariatie, wilde dit keer voor een ‘breder’ publiek schrijven, niet alleen als ‘een soort plicht tegenover de samenleving’, maar ook omdat hem dat plezierig leek. Een en ander heeft een leesbaar en verantwoord boek opgeleverd. Leesbaar, want het boek is, zoals in het voorwoord wordt beloofd, in niet al te geleerd en niet te ingewikkeld Nederlands geschreven. Verantwoord, want Van Bree verloochent bij het schrijven zijn achtergrond als ervaren onderzoeker niet. En aan het slot van elk van de achttien hoofdstukken wordt verwezen naar relevante literatuur. Het plezier waarmee de auteur dit boek geschreven heeft, wordt onder meer duidelijk in de – voor ingewijden herkenbare – anekdotes die hij didactisch gedoseerd naar voren brengt. Ook aarzelt hij niet om positie te kiezen

waar het om bepaalde ‘prangende kwesties’ gaat. Het Groot Dictee bijvoorbeeld: dat is maar onzin, vindt Van Bree.

Zijn boek gaat in op allerlei taalkwesties die al gauw naar voren komen wanneer je nadenkt of discussieert over het belang van de spelling en van taalfouten, over taaldiversiteit en taalverandering, over etymologie enz. In het eerste hoofdstuk, ‘Het Nederlands in gevaar?’, stelt de auteur bijvoorbeeld de invloed van het Engels aan de orde en daarbij bespreekt hij ook de positie van het Nederlands als wetenschapstaal. Hij noteert een negental aanbevelingen inzake deze voor het universitair onderwijs zo belangrijke kwestie. De vraag of het Nederlands in de gevarenzone verkeert, komt ook in de titels van twee andere hoofdstukken terug. Er is verder ruim aandacht voor het Vlaams, en aan het Fries is er een apart hoofdstuk gewijd. Hoofdstuk achttien, het slothoofdstuk, is een toegift met de ondertitel ‘We dachten dat U Jehovah’s waren’ en behelst op persoonlijke ervaringen gebaseerde wenken voor het doen van dialectonderzoek.

Op een LVVN-congres jaren geleden (eind 1991) las drs. Jan Riezenkamp, langdurig directeur-generaal culturele zaken van het ministerie van WVC, namens minister Hedy d’Ancona (het was ten tijde van Lubbers-III) een toespraak voor die als titel had: ‘Is het Nederlands in gevaar?’. Wat de inhoud van zijn betoog precies was, kan ik me niet meer herinneren, maar een probleem is dat niet. Met het boek van Cor van Bree is er nu een doordachte en toegankelijke ‘update’ beschikbaar gekomen.

Cor van Bree *Het Nederlands in gevaar? En andere prangende taalkwesties*. Houten & Antwerpen: Uitgeverij Unieboek / Het Spectrum bv, 2014. 352 pp. ISBN 9789000340675. € 19,50.

4.5. Pas verschenen (III): *De Parelduiker* over Tip Marugg

[ingezonden mededeling van Hein Aalders, Uitgeverij Bas Lubberhuizen]

Recent doken enkele krantenartikelen van **Tip Marugg** (1923-2006) op. Ze zaten tussen honderden andere krantenknipsels verborgen in dozen die jarenlang door een particulier waren verzameld, daarna geschonken aan de bibliotheek van Curaçao en pas tien jaar later bekeken en beoordeeld – in elk geval te laat om nog in het *Verzameld Werk* (2009) opgenomen te kunnen worden.

Het gaat om recensies van kunstexposities, concerten en lezingen, en een ingezonden brief, alle uit de jaren 1948-1950. De publicatie van deze teruggevonden ‘vingeroefeningen’ in het Nederlands – de voor Marugg vreemde taal – in dit nummer van *De Parelduiker* is een belangrijke aanvulling op het verzameld werk.

72 pagina’s | ISBN 9789059373853 | € 12,50

www.lubberhuizen.nl

4.6. Nog steeds verkrijgbaar: *De taal van Couperus*

[ingezonden mededeling van Marianne Meijer-Hezemans, Den Haag]

In april verscheen het zestiende Couperus Cahier over het bijzondere, eigenzinnige taalgebruik van Louis Couperus. Een willekeurige passage van Couperus is direct herkenbaar. Maar wat maakt zijn taal nu zo speciaal? Wat zijn nu precies de kenmerken van zijn stijl? En hoe is een typische Couperuszijn opgebouwd?

De taal van Couperus was het onderwerp van een symposium op 23 mei 2013 ter gelegenheid van de 150ste geboortedag van de auteur. Voor dit cahier zijn drie van de toen gehouden lezingen tot artikel bewerkt. In haar inleiding voorziet Ariane van Santen deze teksten van een taalkundige achtergrond.

Marc van Oostendorp legt in zijn artikel uit dat het proza van Couperus in de eerste plaats geschreven lijkt voor het oor. Erik Löffler vergelijkt de woordkunst van Couperus met die van D'Annunzio en ziet in hun taalspel duidelijk overeenkomsten. Moet het werk van Couperus hertaald worden? Dat is de vraag die Gé Vaartjes zich stelt. En zo ja, hoe moet zo'n hertaling er dan uitzien? Als toegift is de column van Ewoud Sanders 'Met Couperus op de Zeedijk' opgenomen.

Over de auteurs

Ariane van Santen is taalkundige, wetenschappelijk medewerker/universitair docent Nederlandse taalkunde aan de Universiteit Leiden.

Marc van Oostendorp is taalkundige, senior-onderzoeker op het Meertens Instituut en hoogleraar Fonologische Microvariatie aan de Universiteit Leiden. Op Neder-L, het elektronisch tijdschrift voor neerlandistiek, schrijft hij bijna dagelijks een column. In 2013 verscheen zijn boek *Heb je nou je z'n!*

Erik Löffler is kunsthistoricus, conservator oude teken- en prentkunst bij het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie in Den Haag.

Gé Vaartjes is neerlandicus, biograaf van Herman de Man en van Top Naeff. Leraar Nederlands aan het Gymnasium Haganum in Den Haag. Hij werkt aan een biografie van Godfried Bomans.

Ewoud Sanders is taalhistoricus en journalist. In *NRC Handelsblad* schrijft hij wekelijks de taalcolumn 'Woordhoek'.

Couperus Cahiers

In 1995 verscheen het eerste Couperus Cahier als begin van een reeks essays en wetenschappelijke publicaties van het Louis Couperus Genootschap. Ieder Cahier belicht uitvoerig en diepgravend een bepaald aspect van het leven of werk van Louis Couperus. De Cahiers staan onder redactie van Maarten Klein, Hans Kreuzen, Petra Teunissen en Marianne Hezemans (eindredactie).

Bestelwijze

U kunt een Cahier bestellen voor € 12,50 door overmaking van het bedrag op giro 600367 van het Louis Couperus Genootschap te Den Haag. Vergeet niet uw volledige naam en adres op de overschrijving te vermelden. U kunt ook een abonnement nemen. Cahier-abonnees ontvangen 20% korting en krijgen automatisch met het Cahier een factuur toegestuurd. Voor een abonnement maakt u € 10,- over op rekening NL10INGB0000600367 onder vermelding van 'Cahier XVI' en 'nieuwe Cahier-abonnee'. Alle vermelde bedragen zijn inclusief verzendkosten.

4.7. Nieuwe toekomst voor Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL)

[ingezonden mededeling via Jan Noordegraaf]

De Nederlandse Taalunie, de Koninklijke Bibliotheek (KB), de nationale bibliotheek van Nederland, en de Vlaamse Erfgoedbibliotheek hebben een akkoord gesloten om de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL) onder te brengen bij de KB. De KB draagt vanaf 2015 zorg voor de website dbnl.org, die een collectie van ruim 11.000 gedigitaliseerde boeken en tijdschriften aanbiedt op het gebied van de Nederlandstalige literatuur, taal en cultuurgeschiedenis. Door deze overgang kan de DBNL-collectie duurzaam worden beheerd en beschikbaar gesteld, en kan zij ook via andere kanalen dan de DBNL-site toegankelijk worden gemaakt. Met ingang van 2015 draagt de Stichting DBNL de uitvoerende werkzaamheden voor de DBNL over aan de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag. De KB zal zorgen voor de digitalisering en voor het beheer en de redactie van de website dbnl.org. Uitgangspunt is dat de recent gemeten hoge klanttevredenheid op hetzelfde niveau zal blijven. Per 1 januari 2015 zal het DBNL-personeel met een vast dienstverband deel uitmaken van de KB-organisatie. Sinds 2013 is DBNL al in de KB in Den Haag gehuisvest.

Het plan is om de collectie jaarlijks uit te breiden met ca. 250.000 pagina's tekst. De hoge kwaliteit van digitalisering zal daarbij worden gehandhaafd. Een werkgroep onder voorzitterschap van Geert Buelens, hoogleraar Moderne Nederlandse Letterkunde aan de Universiteit Utrecht, waakt over de

kwaliteit van de collectie en adviseert welke titels er gedigitaliseerd moeten worden. De komende tijd zal een extra accent liggen op Vlaams werk om het aandeel van de Vlaamse literatuur meer in verhouding te brengen met het Nederlandse. Er zal ook ruimte zijn voor specifieke verzoeken uit het veld. Verder zal de gebruiker in de toekomst inzicht krijgen in de manier waarop de collectie wordt opgebouwd. De werkgroep wordt gefaciliteerd door de Vlaamse Erfgoedbibliotheek.

4.8. Schemerarchieven (1)

[eerste aflevering van een rubriek over bijzondere archiefplaatsen]

Waar vindt de onderzoeker een haarlok van Byron, één van de 48 compleet bewaarde Gutenbergbijbels, een zeldzame eerste (slechte en daarom niet in de boekhandel belande) druk van *Alice in Wonderland*, een editie van Miltons *Comus* met aantekeningen van zijn hand of correctieproeven van Joyce's *Ulysses*? [Hier](#).

4.9. De werkbank (1)

[ingezonden mededeling van Raymond Noë, Laurens Jz Coster]

Doordat Marita Mathijssen dagelijks werkt aan de biografie van Jacob van Lennep, komt ze veel nieuwe dingen uit de negentiende eeuw tegen: schandalen, verdachtmakingen, ontroerende verhalen, waarschuwingen, recepten, ziekteverschijnselen – en prachtige zinnen. Daarvan doet ze [hier verslag](#).

*Reacties, opmerkingen en bijdragen
(en natuurlijk ook e-adreswijzigingen) naar:
Wim Klooster of Guido Leerdam,
wjk@xs4all.nl of guido.leerdam@wolmail.nl
www.ivnnl.com*